

<i>R. Abbasov</i>	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	SCI101 The Earth and Space Science, 6 AKTS	
	Departament	Coğrafiya və Ətraf Mühit	
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr	
	Tədris semestri	2020/21-ci tədris ilinin yaz semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Şahnaz Səlim qızı Amanova	
	E-mail:	shahnaz.amanova@khazar.org	
	Telefon:	(+994 70) 265 95 68, (+994 55) 465 95 68	
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
Konsultasiya vaxtı			
Prerekvizitlər			
Tədris dili	Azərbaycan		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Seçmə		
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, 635 s 4. Müəllimin elektron mühazirələri 5. Həmçinin İnternet resurslar		
Tədris metodları	Mühazirə		
	Qrup müzakirəsi		
	Fərdi tapşırıqlar		
	Digər		
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı (test)	Aprel ayında (fevral və mart aylarında keçirilən mövzuları əhatə edir)	30
	Aktivlik	Tələbələrin dərslərdə, diskussiyalarda aktiv iştirakı	5
	Davamiyyət	Tələbələrin dərslərdə iştirakı	5
	Dərs zamanı tapşırıqlar və xəritə üzərində işlər	Kontur və s. xəritələr üzərində tapşırıqların həlli, məsələ həlli, fərdi və qrup tapşırıqlarının həlli	10
	Kurs işi (Layihə)	Təqdimat	10
	Final imtahanı (test)	İyun ayında (aprel və may aylarında keçirilən mövzuları əhatə edir)	40
	Yekun		100
Kursun təsviri	"Yer və Kainat" kursunun tədrisi zamanı tələbələrə Kainat və		

	<p>qalaktikalar sistemi, Günəş sistemi, planetlər, asteroid, komet, meteoritlər və s. barədə məlumat veriləcək, həmçinin Yer planeti, onun Ay və Günəşlə olan qarşılıqlı əlaqəsi izah ediləcək. Yerdə baş verən proseslər, gecə və gündüzün, fəsilərin yaranması, zamanın dəyişməsi barədə tələbələrə informasiya veriləcək. Kursun tədrisi zamanı Yer planetinin sferaları (atmosfer, litosfer, hidrosfer və biosfer) və bu təbəqələrdə gedən proseslər barədə də tələbələrə məlumat əldə ediləcək. Kursun tədrisi Azərbaycan dilindədir, onun tədrisi zamanı həm müxtəlif ədəbiyyat materiallarından, həm də internet resurslarından istifadə ediləcəkdir.</p>
Kursun məqsədi	<p>Kursun əsas məqsədi Yer və Kainat haqqında, Yer planetinin təbiəti haqqında, Günəş sistemi, planetlər, asteroidlər, kometlər, Ayın, Yer planetinin, Yer planetinin qatlarında gedən proseslərin səbəbləri, nəticələri və s. haqqında, atmosfer, litosfer haqqında, materiklər, okeanlar, çaylar, göllər və s. barədə biliklər vermək və mövcud bilik və bacarıqları möhkəmləndirməkdir.</p>
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p>Semestrin sonunda məqsəduyğun olaraq tələbələr aşağıdakıları bacaracaqlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yer və Kainat haqqında indiyədək malik olduqları biliklərini genişləndirmiş olacaqlar, Yer planetinin təbiəti haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər. 2. Günəş sistemi, planetlər, asteroidlər, kometlər, Ayın, Yer planetinin, Yer planetinin qatlarında gedən proseslərin səbəbləri, nəticələri və s. haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər 3. Atmosfer, litosfer haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər 4. Materiklər, okeanlar, çaylar, göllər və s. haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Tədrisin keyfiyyətini təmin etmək məqsədilə mümkün qədər illüstrativ materiallara (xəritə, qrafik təsvir və diaqramlara) yer ayrılmalıdır.</p> <p>Aktivlik 5 balla qiymətləndirilir. Belə ki, tələbənin dərslər zamanı ümumi hazırlığı şifahi suallar əsasında 0-5 balla qiymətləndirilir. Semestrin sonuna qədər bu ballar toplanılır və ortaq məxrəc çıxarılar (maksimum 5) müəyyən edilir.</p> <p>Davamiyyət 5 balla qiymətləndirilir. Tələbələrin online dərslərdə iştirakı məcburidir. Dərslərin 30%-ində iştirak etməyən tələbələr imtahana buraxılmayacaq.</p> <p>Tədris prosesi zamanı Microsoft Teams platforması üzərindən təşkil olunan online dərslərdə (auditoriyada) nizam-intizamın pozulması hallarına yol verən tələbənin aktivlik balı mənfə qismətləndirilə, yaxud da tələbə online dərslərdən (auditoriyadan) xaric oluna bilər.</p> <p>Dərs zamanı tapşırıq və xəritə üzərində işlər üçün 10 bal ayrılır. Semestr ərzində 15 tapşırıq və xəritə üzərində iş veriləcək. İlk dərslərdə diaqnostik qiymətləndirmə təşkil ediləcək. Tapşırıq və xəritə üzərində işlər Microsoft Teams proqramında "Assignment" bölməsində yerinə yetiriləcək, ayrılan vaxtdan (dərs üçün ayrılmış 90+90 /yaxud 60+60 dəqiqə) gec təhvil verilən tapşırıqlar qəbul edilməyəcək və 0 (sıfır) bal ilə qiymətləndiriləcək (istisna hallar xaricində). Ənənəvi formada təşkil edildiyi halda tapşırıqlar əyani vəsaitlər üzərində (kontur xəritə, kağız daşıyıcı və s.) təhvil veriləcək. Ümumi qiymətlərə əsasən orta bal çıxarılacaq (Maksimum 10 bal).</p>

	<p>Kurs işi (layihə) hər bir tələbəyə verilən fərdi tapşırıqdır və maksimum 10 balla qiymətləndirilir. Kurs işinə yazı (5-8 səhifə) və təqdimat (təxminən 10-15 slayd ətrafında) daxildir.</p> <p>Layihənin quruluşu: Annotasiya; Açar sözlər; Giriş; Metod və üsullar; Tədqiqat (mövzunun əsas hissəsi); Nəticə; Ədəbiyyat.</p> <p>Kurs işləri (layihələr) müəllimin @khazar.org email ünvanına göndəriləcək. Qiymətləndirmə zamanı aşağıdakı meyarlar nəzərə alınır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Layihənin quruluşuna əməl edərək, ardıcılığa uyğun təqdim etmək (2 bal) 2.Daha müasir və xarici ədəbiyyatdan istifadə (2 bal) 3.Təqdimat zamanı qazanılmış biliklərin yaxşı nümayiş etdirilməsi (3 bal) 4.Təqdimatdan sonra verilən suallara cavabların verilməsi (3 bal) <p>Aralıq və final imtahanları yazılı açıq sual və ya qapalı tipli test formasında olacaq</p>
--	---

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslük / Tapşırıqlar
1.		Kainat, qalaktikalar, onların yaranması haqqında nəzəriyyələr. Günəş sistemi haqqında ümumi məlumat. Günəşin Yer kürəsi üçün əhəmiyyəti	<ol style="list-style-type: none"> 1. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 10-11) 2. Müəllimin elektron mühazirəsi № 1 3. https://www.bbc.com/future/article/20140812-how-was-the-universe-created 4. https://solarsystem.nasa.gov/planets/earth/in-depth/ 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.25-37)
2.		Yer planetinin əmələgəlməsi haqqında fərziyyələr. Yer əmələ gəlməsinin ilkin fərziyyələri. Kant – Laplas fərziyyəsi. Ceyms-Cins fərziyyəsi. Şmidt nəzəriyyəsi və digərləri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 7-10) 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. Həmçinin İnternet resurslar http://www.bbc.com/earth/story/20161026-the-secret-of-how-life-on-earth-began 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.35-37) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 2
3.		Yerin forması və ölçülərinin təyini, onların coğrafi əhəmiyyəti. Yer formasına təsir edən qüvvələr. Yer forma və kütləsinin coğrafi əhəmiyyəti	<ol style="list-style-type: none"> 1. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 11-13) 2. Müəllimin elektron mühazirələri 3. http://www.eso.org/public/outreach/eduoffice/ol/market/collaboration/erathostenes/ 4. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh. 37-38)

			5. Müəllimin elektron mühazirəsi № 3
4.		Yerin sutkalıq və illik hərəkəti, onun coğrafi təbəqə üçün əhəmiyyəti. Sutkalıq ritm. Yerin ayrı-ayrı regionlarında vaxt fərqləri. Koriolis qüvvəsi. Qabarma- çəkilmə hadisələri. Yaz və Payız gecə-gündüz bərabərliyi. Yerin hərəkətinin fəsillik ritmləri.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 12-15) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 17-31) 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. https://courses.lumenlearning.com/geophysical/chapter/earths-motions/ 5. https://byjus.com/physics/rotation-and-revolution/ 6. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.38-41) 7. Müəllimin elektron mühazirəsi № 4
5.		Yerin təbəqələri və onların qarşılıqlı əlaqəsi. Litosfer və onun xüsusiyyətləri. Yer qabığı. Okean və materik Yer qabığı. Torpaq və onun yayılma qanunauyğunluqları	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 16-23, 48-53) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 344-374) 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. https://www.geographyrealm.com/what-are-the-earths-systems/ 5. https://intl.siya.vula.com/read/science/grade-9/the-earth-as-a-system/23-the-earth-as-a-system 6. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.40-67) 7. Müəllimin elektron mühazirəsi № 5
6.		Hidrosfer və onun digər təbəqələrlə əlaqəsi. Dünya okeanı və onun hissələri. Dənizlər, körfəzlər, boğazlar və s	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 39-40) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 252-280) 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. https://www.britannica.com/science/hydrosphere 5. https://www.agci.org/earth-systems/hydrosphere 6. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.125-146) 7. Müəllimin elektron mühazirəsi № 6

7.		<p>Atmosfer və onun tərkibi. Atmosferin əmələgəlməsi prosesləri və onun tərkibi. Karbon qazı və fotosintez prosesi. Ozonun əmələgəlməsi sxemi. Atmosferdə azotun mənbəyi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 26-31) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 55-252) 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/atmosphere/ 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.86-125) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 7
8.		<p>Dünyanın iqlim qurşaqlar. Şaquli və üfüqi qanunauyğunluqlar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. https://climate.nasa.gov/news/2574/understanding-earths-climate/ 5. https://www.space.com/17683-earth-atmosphere.html 6. https://www.nrdc.org/stories/global-climate-change-what-you-need-know 7. https://worldoceanreview.com/en/worldoceanreview/earth-climate-system/
9.		<p>Quru və onun hissələri. Ada, yarımada və s. Qurunun relyefi. Dağlar və düzənliklər.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 9 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. Həmçinin İnternet resurslar 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.67-72)
10.		<p>Qurunun hidroqrafiyası. Çay, göl, buzlaq və yeraltı suar, onların yer kürəsində paylanması.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 40-47) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. Həmçinin İnternet resurslar https://www.usgs.gov/special-topic/water-science-school/science/rivers-streams-and-creeks?qt-science_center_objects=0#qt-science_center_objects 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.164-190) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 10

11.		Coğrafi təbəqə və biosfer, onun digər təbəqələrlə əlaqəsi. Coğrafi təbəqənin formalaşmasının xüsusiyyətləri. Həyatın əmələgəlməsi və biosferin təşəkkül etməsi problemi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 58-66) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 280-306) 3. Müəllimin elektron mühazirələri 4. Həmçinin İnternet resurslar 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.38-41) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 11
12.		Şimali və Cənubi Amerika. Afrika.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 12 2. Müəllimin elektron mühazirələri 3. Həmçinin İnternet resurslar https://saylordotorg.github.io/text_world-regional-geography-people-places-and-globalization/s07-north-america.html 4. https://www.britannica.com/place/Africa 5. https://web.ccsu.edu/faculty/kyem/GEOG46 6. Africa/Geogogy_Climate_Vegetation_2.htm 6. https://resources.finalsite.net/images/v1584288140/brockton/bf1ua99cks2oqe1xjuwe/lib-africa-physical-geography-34870-article_and_quiz.pdf
13.		Avropa və Asiya. Avstraliya. Antarktida.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 13 2. Müəllimin elektron mühazirələri 3. https://www.thoughtco.com/what-is-eurasia-1435090
14.		Hind və Atlantik Okeanı. Sakit və Şimal Buzlu Okeanı.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 14 2. https://www.britannica.com/science/ocean https://www.nationalgeographic.com/environment/oceans/ 3. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.146-159)
15.		Yer səthinin təbiətinə insanların təsərrüfat fəaliyyətinin təsiri. Torpaq fondu və ərzaq ehtiyatları problemi. Su problemi. Atmosferin dəyişməsi və təmiz hava problemi. İqlim dəyişmələrinin coğrafi təbəqəyə təsiri.	<ol style="list-style-type: none"> 3. Müəllimin elektron mühazirəsi № 15 4. İnternet resursları